

LAUSUNTO

11.2.2008

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Liitteet: U 84/2008 vp

Lausunto komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (eläinten lopetusasetus)

Elintarviketeollisuusliitto ry pitää eläinten hyvinvointiasioiden huomioimista tärkeänä koko lihaketjussa alkutuotannosta teurastamoihin niin tuotantoon liittyvän eettisen hyväksyttävyyden kuin tuotettavan lihan laadun kannalta.

Viime aikoina eläinten hyvinvointiasioihin on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota maailmanlaajuisesti. Liiton mielestä eläinten hyvinvointinäkökulma tulee huomioida lainsäädännössä, mutta ehdotettavien toimien käytännön toteutettavuus tulee tarkoin tutkia eivätkä muutokset saa johtaa turhien, eläinten hyvinvoinnin kannalta merkitysettömien, ja toisaalta elinkeinon toimintaedellytyksiä haittaavien, toimintojen käyttöönottoon. Uutta lainsäädäntöä laadittaessa tulee EU:ssa huolehtia yhteisön lihatuotannon kilpailukyvyn säilymisestä muun maailman lihantuotantoon nähden. Yhtäläisten tuotantovaatimusten edistämiseksi EU:n tulee viedä eläinten hyvinvointiasioita eteenpäin kansainvälisten foorumien kuten WTO:n ja maailman eläintautijärjestön OIE:n kautta.

Elintarviketeollisuusliitto ry pitää hyvänä eläinten lopettamiseen liittyvien säännösten antamista asetusmuodossa direktiivin sijaan EU:ssa sovellettavien käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi ja kilpailun vääristymien estämiseksi. Siirtymäaikojen tulee olla riittävän pitkät uusia merkittäviä investointeja vaativissa muutoksissa.

Toimijoiden tulee noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja tästä on viime kädessä vastuussa yrityksen toimiva johto. Viranomaiset omalta osaltaan hoitavat heille annettua valvontatehtävää lakien noudattamisesta. Osa uusista ehdotuksista tuntuu monenkertaiselta varmistelulta lakien noudattamisesta, mikä suomalaisesta näkökulmasta lisää turhia säädöksiä ja hallinnollista taakkaa.

Lakitekstien tulisi olla yksiselitteisiä. Monet vaatimukset on jätetty tulkinnanvaraisiksi, mikä voi pahimmassa tapauksessa käytännössä johtaa alueellisesti hyvin erilaisiin viranomaistulkintoihin ja tätä kautta kilpailun vääristymiin ja jatkuviin ristiriitatilanteisiin viranomaisten ja elinkeinon välillä.

Elintarviketeollisuusliitto ry esittää asetusehdotukseen seuraavia huomioita ja muutosehdotuksia:

Artikla 3: Lopettamiseen ja siihen liittyviä toimintoja koskevat yleiset vaatimukset

Teurastamotoimijalta on perusteltua edellyttää sitä, että eläimiä tulee varjella vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopettamisen ja siihen liittyvien toimintojen aikana (kohta 1).

Kohdassa 2 esitetyissä lopettamiseen liittyvissä yleisissä vaatimuksissa sen sijaan on monia asioita, jotka voivat johtaa tulkintaristiriitoihin. Miten esimerkiksi käytännössä valvotaan, että teurastamotoimija on ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että eläimille tarjotaan teurastamossa fyysinen mukavuus (kohta 2. a)?

Kohdassa 2. d) edellytetään, ettei eläimissä näy merkkejä pelosta. Luonnonvaraisenakin eläville eläimille on luontaista tuntoa pelkoa, kun ne joutuvat vieraiden eläinten joukkoon.

Artikla 4: Lopettamismenetelmät

Elintarviketeollisuusliitto ry katsoo, että ilman tainnutusta tapahtuvat rituaaliteurastukset tulisi kieltää Suomessa, eli Suomi voisi olla soveltamatta kohdassa 2 mainittua poikkeusta.

Artikla 5: Tainnutaminen

Eläimen taintumisen tarkastukset ovat jo osa jokapäiväistä laatu järjestelmiin sisällytettyä toimintaa teurastamoissa. Tainnuttamisen onnistuminen on tärkeää sekä tuotannon eettisten vaatimusten että tuotettavan lihan laadun kannalta.

Kohdassa 2 esitetty vaatimus on tulkinnanvarainen. Eläinlääketiede ei tarjoa yksiselitteistä vastausta sille, milloin eläin ei osoita enää merkkejä tajuissaan olemisesta tai tuntemiskyvystä. Rajanveto on käytännössä osoittautunut vaikeaksi. Lisäksi kohdassa 2 esitetyt vaatimukset otoksista ja tarkastusten tiheydestä ovat hyvin tulkinnanvaraisia eikä taintumisen tarkempia mittaustapoja ole esitetty. Määritelmien tulee olla tarkat, jotta eri jäsenmaissa ei olisi erilaisia toimintatapoja.

Artiklat 7 ja 18: Kelpoisuus ja kelpoisuustodistus Artikla 24: Siirtymäsäännökset

Nykyisessä toimintamallissa työntekijä saa perehdytyksen toimipaikassa ja oppii tehtävien hoidon työnopastajan tai kokeneen henkilön mukana. Lisäksi teurastamossa työskentelevä valtion tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinten hyvinvointisäännösten noudattamista ja työntekijän ammattitaitoa. Ammattitaidoton henkilö ei voi nykypäivänäkään jatkaa työtään teurastamotehtävissä.

Elintarviketeollisuusliitto ry katsoo, että työpaikalla annettu koulutus ja jatkuva tehtävän hoito riittävät ammattitaidon osoitukseksi. Ehdotettu koulutus ja toimivaltaisen viranomaisen määrittämä riippumaton loppututkimus (artiklat 7 ja 18) lisäävät elinkeinon kustannuksia. On huomioitava, että yritysten on koulutettava myös riittävä määrä varahenkilöitä lomien ja poikkeustilanteiden varalle. Teurastamoissa tehtävät työt oppii parhaiten käytännössä, ei oppilaitoksissa. Kelpoisuustodistuksen korkeintaan 5 vuoden voimassaoloaika (artikla 18) on perusteettoman lyhyt varsinkin silloin, kun työn-

tekijä jatkuvasti ja pääsääntöisesti suorittaa ko. tehtävää. Toisaalta siirtymäsäännöksissä (artikla 24) esitetty 10 vuoden yhtäjaksoinen työkokemusvaatimus ilman tutkintoa annettaville kelpoisuustodistuksille on perusteettoman pitkä.

Artikla 9: Liikkumisen rajoittamiseen ja tainnuttamiseen tarkoitettujen välineiden käyttö

Kohdassa 1 koulutusvaatimukseksi tulee käsittää teurastamossa tehtävä normaali työhön perehdytys.

Artikla 11: Teurastamojen rakennustapa, tilojen sijoittelu ja välineet

Kohdassa 2 esitetään, että toimivaltainen viranomainen hyväksyisi muun muassa teuraslinjojen kapasiteetin. Elintarviketeollisuusliitto ry katsoo, että säädös on epäselvä ja voi helposti johtaa erilaisiin viranomaistulkintoihin eri alueilla. Viranomainen voi pikemminkin ottaa kantaa esimerkiksi tilaratkaisuihin ja niiden hygieniasäännösten mukaisuuteen. Hyväksynnät tulisi hoitaa laitoshyväksymisten tapaan eli niissä tulee viranomaisen näkemysten lisäksi huomioida laitevalmistajan ja laitoksen näkemykset. Teurastuskapasiteettiin vaikuttaa laitteiston lisäksi esim. miehityksen määrä.

Artikla 14: Eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö

Kohdassa 1 eläinten hyvinvointihenkilön tehtäväksi määritellään asetuksen sääntöjen noudattamisesta huolehtiminen.

Toimijan tulee aina noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja viranomaisen tulee hoitaa sille osoitettuja valvontatehtäviä. Lainsäädännön noudattamisesta on yrityksissä koko ajan vastuussa sen toimiva johto. Lisäksi valtion tarkastuseläinlääkärit yrityksen henkilökunnan ulkopuolisina työntekijöinä valvovat jo nyt eläinten hyvinvointisäännösten noudattamista teurastamoissa. Nyt ehdotetun erillisen eläinten hyvinvointihenkilön nimeäminen tuntuu monenkertaiselta lainsäädännön noudattamisen varmistamiselta ja henkilön tuomaa lisäarvoa eläinten hyvinvoinnille on vaikea nähdä.

Artikla 15: Joukkolopettaminen

Ehdotetut säädökset ovat kankeita, koska käytännössä eläintautitilanteet voivat tulla eteen niin nopeasti, ettei ehditä odottamaan toimivaltaisen viranomaisen päätöksiä. Kokemus on osoittanut, että jopa yhteyden saaminen toimivaltaiseen viranomaiseen on nopeaa toimintaa vaativissa tilanteissa ollut vaikeaa, saati toteuttamiskelpoisten toimintaohjeiden ja päätösten saaminen.

Joukkolopettamistavoista on sovittava etukäteen ja menettelytavoista on oltava selvät, käytännönläheiset ja eläinlajikohtaiset ohjeet lainsäädännössä. Toimenpiteiden tulee olla taloudellisesti toteuttamiskelpoisia. Lisäksi asetuksessa tulisi kiinnittää huomiota joukkolopettamisen kansallisiin syihin, kuten salmonellaan. Joukkolopetuksissa toimivaltaisen viranomaisen tulisi olla ao. kunnan kunnaneläinlääkäri.

Artikla 17: Asiantuntijalaitokset

Asiantuntijalaitoksen pitäisi koostua useista eri sidosryhmien asiantuntijoista, myös teurastamoteollisuuden palveluksessa olevista. Alan tekninen kehitys on nopeaa ja

teurastamoteollisuuden edustajien mukana olo varmistaisi riittävän laajan kokonaisnäemyksen muodostumisen. Asiantuntijalaitoksen perustamisen eikä sen toiminnan tule lisätä teollisuuden viranomaismaksuja.

Liite II: Teurastamoiden rakennustapa, tilojen sijoittelu ja välineet

Kohdassa 2.1 a) esitetty vaatimus eläinten liikkumisesta karsinoissa, kulkuväylillä ja luiskissa haluttuun suuntaan käyttäytymismalliensa mukaisesti ilman häiritseviä tekijöitä on tulkinnanvarainen ja voi johtaa eläinten lisääntyneeseen stressiin.

Kohdassa 2.3 esitetty odotuskarsinoiden umpinaisen seinän vaatimus ei sovi nautaeläimille.

Kohdassa 3.2 esitetty vaatimus eläimen pään liikkeen estämisestä pulttipistoolimene- telmän yhteydessä ei ole toteutettavissa kohtuukustannuksin.

Kohdassa 6.3 esitetty vaatimus tainnutuksen silmämääräisestä tarkkailusta kaikissa vaiheissa esim. sikojen tainnutuksessa ei ole toteutettavissa kohtuukustannuksin.

Kohdassa 7.2 esitetty vaatimus siipikarjan siirtämisestä kaasutainnutukseen vain kuljetushäkeissä ei ole tällä hetkellä toteutettavissa kohtuukustannuksin. Tekniikan kehittäminen on suositeltavaa tainnutusvaurioiden vähentämiseksi, mutta toimijoille on annettava riittävä aika kaluston uusimiseen. Vaatimuksen toteuttaminen edellyttäisi merkittäviä investointeja ja tällä hetkellä on mahdotonta sitoutua mihinkään aikarajaan.

Liite III: Teurastamoiden toimintaa koskevat säännöt

Kohdassa 1.2 esitetään uusia vaatimuksia eläinten kuljetusajoille. Eläinten kuljetusajoista säädetään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2005 eikä kuljetuksia koskevia sääntöjä tule sisällyttää nyt käsittelyssä olevaan lainsäädäntöön. Jo nykyiset kuljetusajokäytännöt ovat haastavia harvaan asutussa ja pitkien välimatkojen Suomessa. Teurastamotoiminnan kannattavuuden turvaamiseksi toimintaa on keskitetty viime vuosina. Teuraskuljetuksiin eläimiä keräillään Suomessa laajalta alueelta, koska muutoin kuljetuksia ei voitaisi järjestää taloudellisesti järkevällä tavalla. Uudet ajokäytännöt vaarantaisivat mahdollisuudet harjoittaa kotieläintaloutta tasapuolisesti Suomessa.

Kohdassa 1.5 esitetty vaatimus lehmien lypsämisestä teurastamoilla ei ole nykytoiminnassa käytännössä mahdollista toteuttaa. Lypsylehmät ovat etusijalla teurastusjärjestystä määritettäessä.

Kohdassa 2.1 esitetään, että säilytyksessä pidettävillä eläimillä tulee olla tarpeeksi tilaa nousta seisomaan, paneutua makuulle ja kääntyä.

Nautojen karsinat teurastamoiden navetoissa ovat nyt rakennettu nimenomaan sellaisiksi, että naudat eivät pääsisi kääntymään niissä. Tällöin vältytään eläinten loukkaantumisilta sekä ajo tainnutukseen onnistuu helpommin niin työntekijän kuin eläimen kannalta. Jos eläimen pitää päästä kääntymään karsinassa, tarkoittaa se ryhmäkarsi-

noita, joista on pyritty pääsemään eroon. Niissä eläimet hakevat luontaisesti tappelamalla arvojärjestyksen, jonka seurauksena syntyy mm. ruhjeita ja tappeluiden/rasittumisen seurauksena eläimet kuluttavat energiavarastonsa loppuun, josta seuraa lihan laadun heikkeneminen (tervaliha).

Kunnioitavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO ry

Heikki Juutinen
toimitusjohtaja